

Интервју са високим представником и специјалним представником ЕУ Валентином Инцком

Вечерњи лист: Зашто нисте раније реаговали на ситуацију у средњој Босни? Је ли истина да сте били под притиском појединих домаћих и страних званичника?

Валентин Инцко: Још од избора пратим процес формирања власти у Средњобосанском, Западнохерцеговачком те у осталим кантонима, и дали смо странкама простора и времена да формирају кантоналне органе власти. Писмо које сам упутио прошле седмице било је само последњи корак који сам предузео – разговарао сам са страначким лидерима и међународном заједницом, а Савјетза имплементацију мира је почетком мјесеца такође анализирао проблеме који постоје везано за формирање кантоналних власти у Средњој Босни те другим кантонима.

Вечерњи лист: У овом случају тражите да се сачека очитовање Уставног суда, а у случају успоставе власти у Федерацији омогућили сте успоставу власти прије изјашњавања Уставног суда? У чему је разлика?

Валентин Инцко: У оба случаја одлучио сам да подржим Устав Федерације БиХ и улогу додијељену Уставном суду Федерације. Док сам у случају Федерације искористио својаовлаштења да суспендујем активности које су прејудиицирале одлуку Уставног суда Федерације, у случају средње Босне јасно сам ставио на знање да све док Уставни суд ФБиХ не донесе одлуку о захтјеву за заштиту виталног националног интереса који је поднио Клуб хрватског народа, одлука о избору кантоналне владе не може се сматрати усвојеном нити може ступити на снагу.

Вечерњи лист: Правни познаваоци међутим тврде да Уставни суд ентитета ФБиХ уопште није надлежан да одлучује о 'државном' Изборном закону и да је то финта СДР-а да се тај суд прогласи ненадлежним и спорна власт легализује.

Валентин Инцко: Уставни суд Федерације је тај који одлучује о питањима која спадају под његову надлежност, и сви треба да поштују надлежности Уставног суда ФБиХ у питањима која спадају под искључиву надлежност тог суда. Били смо свједоци ситуације гдје су политичке странке поднијеле жалбе везано за исто питање различитим институцијама, без обзира на одвојене надлежности тих институција. У том контексту, одлучио сам да омогућим Уставном суду Федерације БиХ да донесе одлуку у овом предмету без вањског уплитања.

Вечерњи лист: Јесте ли од предсједника СДП-а и СДА тражили да покажу више политичког слуха приликом успостављања власти у средњој Босни, имајући у виду посебност тог простора?

Валентин Инцко: Тражио сам од СДП-а, СДА и свих странака у БиХ да покажу више разумијевања у погледу осјетљивости оних са којима имају политичка неслагања на свим нивоима власти. На крају крајева, то је једини начин да добијемо функционалне власти какве бирачи очекују. Што се тиче средње Босне, вјерујем да је важно да процес формирања власти буде потпуно у складу са утврђеним уставним и законским условима. На крају, најефикаснији начин да се то уради јесте повратак за преговарачки сто, и да странке поново почну разговарати.

Вечерњи лист: Хоћете ли и када ставити тачку на процес формирања власти у Федерацији БиХ? Ваша одлука о суспензији одлука ЦИК-а и даље је привремена!

Валентин Инцко: Наиме, ако се добро сјећам, Уставни суд ФБиХ је потврдио спремност да преиспита овај случај. Изјавио сам да моја одлука остаје на снази све док Уставни суд ФБиХ не донесе коначну одлуку. Ово се могло урадити и много раније да госпођа Кришто и господин Беванда нису одлучили да повуку захтјеве

које су поднијели суду да преиспита овај случај. Дозволите да вас подсјетим: ова одлука је донесена како би се омогућило најкомпетентнијој институцији, Уставном суду ФБиХ, довољно времена да донесе своју одлуку. Цијела међународна заједница, уз изузетак Русије, дала ми је подршку. Одлуку нисмо донијели олако, али ово питање је морало бити ријешено.

Вечерњи лист: Поништили сте одлуку Централне изборне изборне комисије, коју је утемељио претходник Педи Ешдаун, око власти у Федерацији БиХ. Шта након тога спречава домаће политичаре да не поштују одлуке државних институција?

Валентин Инцко: Одлуку нисам донио како бих нарушио ауторитет Централне изборне комисије, већ како би очували стабилност и функционалност институција, омогућили правну сигурност, и осигурали неометано функционисање органа власти Федерације Босне и Херцеговине, за добробит свих њених грађана. Искориштавање моје одлуке, коју сам донио како бих осигурао правну јасноћу да би институције могле да раде свој посао, као изговор за игнорисање било које институције ове земље, било да се ради о државној, ентитетској или кантоналној институцији, било би неприхватљиво.

Вечерњи лист: Хрватски су политичари, указујући на нелогичност легализовања одлуке Дома народа, често упозоравали да није било могуће изабрати Владу и предсједника јер напосто трећина од 17 у хрватском клубу изасланика није 5. Којом се логиком то може објаснити?

Валентин Инцко: Не заборавите да је ХДЗ-ов блок себе ставио ван граница закона и Устава 3. децембра, када је одбио именовати делегате за Дом народа ФБиХ, и да је ова ситуација трајала мјесецима. Ни један систем власти не може бити талац таквих опструкција, и то је натјерало међународну заједницу да тумачи устав на такав начин како би осигурала постојање функционалних институција. Без одлуке Уставног суда Федерације против овога, те у складу са правним мишљењем ОНХР-а из фебруара 2001. године те пословником Дома народа Федералног

парламента, нема ништа чиме би могли показати да је ово незаконито. И даље сам спреман поштовати тумачење Уставног суда ФБиХ у вези са овим питањем, али све до тада морам сматрати да је Дом народа формиран уз већину присутних делегата.

Вечерњи лист: Амерички званичници истичу да су разочарани понашањем свих босанскохерцеговачкихлидера, укључујући и Лагумџију. Дијелите ли Ви такво мишљење?

Валентин Инцко: Да. Све странке у парламенту су одговорне за чињеницу да још увијек немамо државну владу. СДПноси свој дио одговорности, али исто се односи и на остале странке. Они то могу негирати и кривити једни друге, али заједно су у свему овоме.

Вечерњи лист: У јавности је створен утисак да су Ваше одлуке у задње вријеме више на линији ставова САД-а него ЕУ? Колико је истине у томе?

Валентин Инцко: Ако посматрате моје одлуке и динамику унутар Савјета за имплементацију мира, јасно је да, уз изузетак Русије, све ове одлуке имају пуну подршку Управног одбора Савјета за имплементацију мира.

Вечерњи лист: Често се виде разлике у иступима и ставовима САД-а и ЕУ у БиХ. Постоји ли данас уопште јединствена политика ових сила у БиХ?

Валентин Инцко: Међународна заједница има заједнички циљ што се тиче БиХ: да земља своје проблеме рјешава институционално и неповратно иде путем евро-атлантских интеграција. Коминике Савјета за имплементацију мира показује да је заједнички став свјетских сила да политички лидери БиХ треба да поведу земљу напријед, почевши са формирањем Савјета министара БиХ.

Вечерњи лист: Упркосдипломатским одговорима, како у рјешавању кризе у БиХ, Европа није у подређеном положају у односу на Америку, ипак сви потези указују супротно. Разговарате ли о

томе у Бриселу?

Валентин Инцко: ЕУ је била кључни фактор који је са ОНР-ом радио у утврђивању реформи којима се имплементира Мировни споразум и земља води према чланству у ЕУ и НАТО-у. Моја канцеларија је блиско сарађиваласа ЕУ током деценије у питањима која обухватају од јединственог система опорезивања до либерализације визног режима, па све до јачања борбе против криминала и корупције. ЕУ и даље остаје кључни члан Савјета за имплементацију мира и наставићемо да блиско сарађујемо како ЕУ буде јачала своје присуство у БиХ. То су ствари које су договорене од стране шире међународне заједнице. Поред тога сви се слажемо да будућност ове земље лежи у Европској унији.

И док ово представља прави пут напријед, током задњих пет година смо имали негативан политички тренд, имамо отворено оспоравање суверенитета земље и пријетње сецесијом. Мој посао је да браним Дејтон и БиХ. Неће се дозволити да ова земља буде вођена у погрешном правцу.

Вечерњи лист: Род којим околностима би се ОНР укључио у процес успостављања власти на државном нивоу?

Валентин Инцко: У овом тренутку могућност укључивања ОНР-а у формирање Савјета министара се још ни не разматра.

Моја канцеларија и ја смо се укључили у питање Владе ФБиХ на захтјев РИС-а. На сједници Управног одбора РИС-а одржаној прије десет дана је упућен јасан позив босанскохерцеговачким лидерима да преузму одговорност на себе. Међународна заједница жели да се власти на државном нивоу оформе на основу широке подршке у земљи и желе да виде да Влада заједно ради на спровођењу и поштовању Мировног споразума и рјешавању све већих економских и социјалних изазова са којима се суочавају људи у овој земљи.

Вечерњи лист: Још увијек нема договора о парламентарној већини на државном нивоу. Кога сматрате директно одговорним за такво стање и гдје видите рјешење?

Валентин Инцко: Као што сам рекао, највеће парламентарне странке имају највећу одговорност. Изабране су да раде свој посао, а најосновнији елемент представља именовање Савјета министара.

Вечерњи лист: Јесу ли странке „платформе“ погријешиле када су без политичког договора истакле свог кандидата за предсједавајућег Савјета министара?

Валентин Инцко: Странке Платформе су радиле све по правилима; њихово право је да покушају. Сада треба бити предложен кандидат који може осигурати бар подршку тражених 22 делегата. Ако је долазећа коалиција озбиљна око тога да жели да прави суштинске промјене онда та већина треба да будешто је могуће више бројнија и чвршћа.

Вечерњи лист: Хрвати су незадовољни дијелом и због тога што се у постизборном раздобљу искључиво тргује њиховим позицијама у власти. СДП и СДА су подијелили све бошњачке позиције, иако су процентуално освојили знатно мање бошњачких гласова, него два ХДЗ-а хрватских?

Валентин Инцко: Упознати сте са чињеницом да је прије неколико мјесеци ОНР понудио и ХДЗ-у и странкама Платформе своје услуге у изналажењу договорног рјешења у Федерацији, и то уз пуно уважавање чињенице да је БиХ специфична земља и да сви ставови треба да се узмуу обзир. Током разговора под посредством ОНР-а је потом израђен детаљан споразум о програму рада те договор о подјели 41 од 43 функције. Тиме ниједна странка није остваривала своје максималне захтјеве, договор није био идеалан ни за једну странку, али је резултат био оптималан у смислу постизања договора. Нажалост, странке око ХДЗ-а су одлучиле да одбаце такав компромис.

Вечерњи лист: Свима је јасно да су странке окупљене око хрватске коалиције доминантно добиле повјерење хрватског народа. Није ли се искључивањем њих из власти опасно поиграло с темељем Дејтона – претварањем конститутивног народа у

политичку мањину?

Валентин Инцко: Да разјаснимо, Хрвати су један од три конститутивна народа у БиХ и то ништа неће промијенити. Нема БиХ без Хрвата, то би било попут круне без њених драгуља. А ни ја не бих могао стајати по страни и гледати како се права Хрвата ограничавају. Хрвати су прошли тест времена и изнова сваки пут показали да је ова земља и њихова земља, те као најмалобројнији од три конститутивна народа Хрвати заиста заслужују посебну пажњу. Али се требамо и сложити и око тога да, иако су међу хрватским гласачима ХДЗ/ХДЗ '90 добили велики дио гласова, они, ипак, нису били једине странке које су добиле подршку хрватског изборног тијела. Није исправно рећи да је само једна група легитимна, а друга није, али таква је политика. Оно што је важно јесте да избори буду слободни и правични и да се изборни резултати спроводе у складу са Уставом и Изборним законом.

У априлу, уз помоћ ОНР-а, ХДЗ-ов блок и странке Платформе су постигли заједничку платформу – они су се у ствари договорили о томе шта треба учинити. Оно о чему се нису договорили су министарска мјеста и, имајући на уму ситуацију у земљи, то је скандалозно. Чињеница је да је понуђено компромисно рјешење по коме би ХДЗ-ов блок био у Влади. Два ХДЗ-а су одбацили ово и умјесто тога изабрали да иду у опозицију. То је био њихов избор. Да је ХДЗ-ов блок био у могућности да формира Владу без странака Платформе улоге би можда биле обрнуте.

Вечерњи лист: Зашто се међународна заједница поиграва с легитимно изабраном хрватском вољом. Посебнокада некога предлаже, а има миноран број гласова онда потеже за смијешном флоскулом “зар он није добар Хрват”. Као да се оцјењује утисак, а не ко има већински изборни легитимет?

Валентин Инцко: Ни ја ни међународна заједница нисмо никога препоручили као легитимне представнике Хрвата. Постоји правни оквир Устава и закона за регулисање избора и њихово спровођење. Подржавам законито поступање и спровођење избора и

њихових резултата. Стога сам, на примјер, упутио допис Скупштини Средњобосанског кантона да бих разјаснио да се не смије игнорисати позивање Хрвата у Скупштини на заштиту виталног националног интереса. Ако се неке не свиђа Устав или Изборни закон онда постоје добро познати механизми за промјене тих докумената путем парламената, али се они не могу једноставно игнорисати.

Вечерњи лист: Хрватски предсједник Иво Јосиповић и премијерка Јадранка Косор, који су у РХ на дијаметрално супротним политичким половима, у два су наврата упозорили да није прихватљиво искључивати легитимне хрватске представнике из власти. Весна Пусић оштро говори да је 'трик' равноправност Хрвата. Шта вам говоре ови сигнали?

Валентин Инцко: Мислим да сигнали из Хрватске и из Србије представљају спремност да се иде даљем путем ка ЕУ; а овоседмични састанак на Брионима је још један добар примјер како се проблеми могу ријешити дијалогом. Овај позитиван став се сад треба преточити унутар саме Босне и Херцеговине. Ова генерација политичара треба да докаже да је способна да заједно ради на рјешавању проблема те да поведе земљу напријед.

Вечерњи лист: Хоће ли се промијенити изборни закон. Уколико се то не учини на следећим изборима хрватске странке ће се борити како да освојешто мање гласова. Јер, такви ће бити најпожељнији бошњачким и српским партнерима?

Валентин Инцко: Мислим да се можемо сложити да у Изборном закону постоје нека подручја која треба побољшати а, истовремено, није га могуће промијенити самог јер су неки његови дијелови директно повезани са Уставом БиХ и самим Мировним споразумом. Промјене Изборног закона треба да буду урађене потребном већином гласова у Парламенту БиХ, уз пуно учешће Хрвата.

Вечерњи лист: Не чини ли Вам се да је кључ рјешења хрватског питања у БиХ, кључ рјешења кризе у БиХ?

Валентин Инцко: Не постоји ни једно једино питање које ће, ако се ријешити, ријешити све проблеме са којима се суочава БиХ и њени грађани. Када то кажем, признајем да поред тешкоћа са којима се Хрвати суочавају као грађани заједно са свима другима који живе овдје, постоји питање једнакоправности три конститутивна народа и Осталих када је ријеч о институционалним аранжманима. То је нешто о чему ћу разговарати са новом државном Владом. Желим да искористим ту прилику да јасно покажем Хрватима у Босни и Херцеговини да сам свјестан бојазни које су многи од њих изнијели.

Вечерњи лист: Зашто међународна заједница тренира строгоћу на најмалобројнијем народу. Ваш земљак Петричје Хрвате казнио па им је у Федерацији узео три од осам министарства. Сада се и од тих мрвица (пет) жели отети још које?

Валентин Инцко: Немојте дозволити да вас увуку у теорију завјере о злонамјерној међународној заједници. Наш ангажман у овој земљи говори веома много о нашим намјерама: само погледајте колика је помоћ дата у људским, финансијским и материјалним ресурсима.

Вечерњи лист: Ви сте најавили да ћете се позабавити 'хрватским питањем'. Како то мислите спровести?

Валентин Инцко: Када се формира Влада на државном нивоу мислим да ће онда врата бити отворена за рјешавање неких од покренутих питања. Не мислим да ће на међународној заједници бити да изнађе одговоре, ми смо овдје да помогнемо вашим лидерима да размотре ова питања са различитих стајалишта. Питања која би се могла разматрати обухватају повратак и питања која се тичу културе и образовања. Биће важно чути мишљења са цијелог подручја БиХ као и ширег пресјека друштва укључујући културне институције, синдикате, пословну заједницу, академску заједницу, власти на локалном, средњем и државном нивоу, повратничку популацију и дијаспору, цркву и, наравно, политичке странке. Хрвати живе широм Босне и Херцеговине и важно је да сви они имају шансу да буду

укључени, без обзира на страначку припадност.

Вечерњи лист: Стиче се утисак да БиХ својата “сарајевска чаршија”. Уз политичке лидере, сво административно особље је сервис и држави и Федерацији и странцима. Јесте ли свјесни колико они индоктринирају међународну заједницу?

Валентин Инцко: То је глупост. Ми се не ослањамо на оно што нам људи говоре – ми само предобро знамо шта се догађа. Оно што нас брине је вријеме које Босна и Херцеговина губи. Ваша земља заостаје. Ваше грађане активно уназађују политичари које су изабрали. Шта друго можемо закључити након више од девет мјесеци без владе. Ово се такође одразило у прошлогодишњем извјештају ЕУ о напредовању БиХ. БиХ има само мало времена да ово промијени прије наредног извјештаја о напретку. Међутим, ово је нешто што обични грађани знају боље од мене, сваки дан осјећају посљедице неуспјеха ове генерације политичара: ниске пензије, незапосленост, корупција, прекомјерна администрација и сл. Треба дапоставитепитање: шта је прошла Влада урадила на изградњи аутопутева? Или на отварању аеродрома? Или на потпуном искориштавању хидроенергетског потенцијала БиХ? Гдје се отварају нова радна мјеста? Гдје су конкретни резултати који се морају видјети када је ријеч о корупцији? Ова земља се мора почети кретати напријед и онда заједно можемо добити мало чудо у БиХ. Зато је тако важно да се оформе владе на свим нивоима и да земља почне поновно да се креће напријед.

Вечерњи лист: Зашто нема Херцеговаца у врху власти. Трочлано Предсједништво и државни премијер – сви су из тог подручја?

Валентин Инцко: Зар др Човић и др Љубић нису на кључним позицијама у Дому народа и Представничком дому? Зар господин Будимир није предсједник Федерације БиХ? У ствари мислим да су Хрвати из средње Босне недовољно присутни у страначким структурама. Ја чврсто вјерујем да се треба уложити мало труда да се осигура да различити дијелови земље буду заступљени у државној Влади и то је нешто што ће странке које сачињавају

нову Владу имати прилику даразмотре.

Вечерњи лист: Каква је будућност OHR-а, посебно у свјетлу скорог доласка новог шефа мисије Европске комисије и специјалног изасланика ЕУ?

Валентин Инцко: Позиција високог представника, заједно са његовом Канцеларијом, остаје и даље да обавља свој мандат у складу са Дејтонским мировним споразумом. Моја друга функција, специјални представник ЕУ, преноси се на Данца Петера Соренсена. Срели смо се и он одлично познаје и БиХ и регију. Ми ћемо тијесно сарађивати са једним циљем: видјети БиХ као стабилну државу која је неповратно на путу ка чланству у ЕУ. Али, док смо определијељени да помогнемо вашој земљи да крене напријед, не можемо урадити посао умјесто политичара које сте изабрали. Одговорност да се земља поведе напријед је чврсто у њиховим рукама. Не могу порећи да сам непријатно изненађен чињеницом како олако узимају ову одговорност с обзиром на 500 000 незапослених и стотине хиљада породица које живе испод или близу границе сиромаштва.

Вечерњи лист: До када планирате остати на садашњој позицији? Хоћете ли бити посљедњи високи представник међународне заједнице у БиХ?

Валентин Инцко: Желио бих да будем посљедњи високи представник; када институције буду спремне да рјешавају проблеме са којима се земља суочава, тада ће бити вријеме да се OHR затвори, али тај тренутак ће одредити Савјет за имплементацију мира, а не Валентин Инцко. Јасно је да још нисмо ту.

Вечерњи лист: Како и гдје ћете провести љетни одмор?

Валентин Инцко: У Дрвенику – баш као задњих шеснаест година.